

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УКРАЇНИ
Київський державний економічний університет

На правах рукопису

ЗОРІЙ Надія Мирославівна

АНАЛІЗ ВИТРАТ НА ОБСЛУГОВУВАННЯ ВИРОБНИЦТВА
І УПРАВЛІННЯ /НА ПРИКЛАДІ ПІДПРИЄМСТВ ФАРФО-
РО-ФІЯНСОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ/

Спеціальність 08.00.12 - Бухгалтерський
облік, контроль і аналіз господарської
діяльності

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ - 1994

НВ 29.29

Дисертація є рукопис

Робота виконана на кафедрі обліку і аудиту в кредитних і бюджетних організаціях Київського державного економічного університету

Наукові керівники: доктор економічних наук, професор Самборський В.І.

доктор економічних наук, професор Фаріон І.Д.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор Кужельний М.В.

кандидат економічних наук, доцент Шатківська Л.С.

Провідна установа: Ужгородський державний університет

Захист відбудеться "25" березня 1994 року о 14³⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К.068.28.02 при Київському державному економічному університеті за адресою: 252057, Київ-57, проспект Перемоги, 54/І, ауд. 2І4.

З дисертацією можна ознайомитись в бібліотеці університету.

Автореферат розісланий "25" лютого 1994 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
кандидат економічних наук,
доцент

В.І.Сфіменко

I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Сучасний етап розвитку України характеризується докорінними соціально-економічними перетвореннями, зумовленими переходом економіки до ринкових відносин. Ці перетворення передбачають подальший розвиток і вдосконалення методів комплексного економічного аналізу як однієї з дієвих підсистем управління виробництвом.

З переходом підприємств до економічних методів господарювання значно зростає роль як узагальнюючих, так і окремих показників роботи підприємств. Головна роль відводиться узагальнюючому показнику собівартості, за допомогою якого оцінюють роботу підприємств, синтезують зусилля колективів, спрямовані на зниження та раціональне використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів в усіх підрозділах підприємств.

Значну питому вагу в собівартості продукції мають витрати, пов'язані з обслуговуванням виробництва та управління. На підприємствах фарфоро-фаянсової промисловості ці витрати становлять до 33 % усіх витрат.

Вивчення практики аналізу собівартості продукції показало, що центральне місце в економічній роботі на більшості підприємств сьогодні відводиться прямим витратам. Значно менше уваги приділяється непрямим витратам, пов'язаним з обслуговуванням виробництва і управління, оскільки їх відносять до другорядних і неосновних.

Досвід економічно високорозвинених країн показав, що внаслідок стабільного і поступального розвитку економіки,

який супроводиться постійним збільшенням масштабів виробництва, підвищенням складності і якості продукції, неодмінно зростає абсолютна та відносна величина витрат з обслуговування виробництва та управління. Це зумовлено науково-технічним прогресом, що супроводиться зростанням оснащеності виробництва на основі застосування автоматичного обладнання, робототехнічних комплексів і сучасної електронно-обчислювальної техніки. У зв'язку з цим розширюються і ускладнюються процеси, пов'язані з обслуговуванням виробництва та управлінням, що сприяє підвищенню інтересу до об'єкта дослідження і проведенню всебічного економічного аналізу, спрямованого на виявлення резервів зниження витрат на обслуговування виробництва та управління.

Методологічні та загальнотеоретичні питання аналізу витрат на обслуговування виробництва та управління досліджуються у працях багатьох економістів: А.Ф.Аксененко, І.А.Басманова, А.І.Василькова, В.Б.Івашкевича, А.Ш.Маргуліса, А.І. Міневського, Г.М.Мельничука, В.І.Самборського, А.Д.Шеремета та ін.

Вивчення літератури з питань аналізу витрат на обслуговування виробництва та управління показало, що поряд із загальнотеоретичними дослідженнями деякі аспекти аналізу взагалі не вивчено, а деякі розглянуто не досить повно.

Так, потребують вирішення питання комплексного дослідження проблем організації і методології формування і аналізу витрат на обслуговування виробництва і управління, вибору показників аналізу витрат і методів факторного аналізу їх.

Вивчення практики організації аналітичної роботи у виробничих об'єднаннях і на підприємствах показує, що недостатньо використовуються економіко-математичні методи, не приділяється належна увага аналізу комплексних витрат із застосуванням ЕОМ.

Актуальність розробки цих питань щодо підприємств ферро-фаянсової промисловості зумовлена особливостями об'єкта дослідження, відсутністю розробок у цій підгалузі і завданнями її розвитку в умовах ринкової економіки.

Таким чином, потреба у розробці рекомендацій щодо вдосконалення аналізу витрат на обслуговування виробництва і управління з урахуванням техніко-економічних особливостей ферро-фаянсової промисловості в нових умовах господарювання зумовили вибір теми і основні напрями дисертаційного дослідження.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає в тому, щоб на основі критичного вивчення теорії і практики розробити рекомендації щодо удосконалення методики аналізу витрат на обслуговування виробництва та управління і виявленню резервів зменшення їх.

Для виконання поставленої мети необхідно розв'язати ряд наукових і практичних завдань:

розкрити техніко-економічний зміст витрат на обслуговування виробництва і управління з урахуванням їхньої специфіки;

дати критичну оцінку діючої системи групування витрат на обслуговування виробництва та управління і розробити більш досконалу номенклатуру статей комплексних витрат;

дослідити методики аналізу комплексних витрат та визначити напрями вдосконалення їх;

визначити і розробити методику розрахунку факторів, що впливають на зміну величини витрат на обслуговування виробництва та управління;

провести аналіз витрат на обслуговування виробництва та управління методами кореляції з побудовою економіко-математичних моделей факторів із застосуванням ЕОМ;

на основі розроблених методик аналізу виявити резерви зменшення витрат на обслуговування виробництва і управління.

Предмет і об'єкт дослідження. Предметом дослідження є методологія, методика і організація економічного аналізу витрат на обслуговування виробництва та управління. Об'єктом дослідження вибрані підприємства фарфоро-фаянсової промисловості України.

Методологія і методика дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження є окремі положення економічної теорії, праці вітчизняних та зарубіжних економістів. У роботі використано матеріали Верховної Ради і Кабінету Міністрів України з питань економічних методик управління промисловим виробництвом, методологічні документи, вказівки і рекомендації щодо планування, обліку і економічного аналізу. Джерелами інформації були матеріали Мінстату і Мінекономіки України, Комітету по легкій промисловості України, річні звіти підприємств, поточна бухгалтерська документація.

У роботі широко використано економіко-математичні методи, методи факторного аналізу, методи порівняння. Розрахунки виконано із застосуванням ЕОМ.

Наукова невизна дослідження. Зміст роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні і практичному вирішенні комплексу питань організації і методики аналізу витрат на обслуговування виробництва та управління в нових умовах господарювання, а саме:

обґрунтовано техніко-економічний зміст і специфіку складу витрат на обслуговування виробництва і управління;

розроблено пропозиції щодо вдосконалення номенклатури статей комплексних витрат;

критично оцінено напрями формування витрат на обслуговування виробництва і управління, виявлено переваги і недоліки їх;

уточнено методику визначення впливу фактору обсягу виробництва на рівень витрат, що дає змогу внести пропозиції щодо порядку коригування планових показників;

побудовано багатофакторну економіко-математичну модель аналізу витрат на обслуговування і управління виробництвом із застосуванням ЕОМ;

розроблено більш досконалу методику виявлення резервів зменшення витрат на обслуговування виробництва і управління за допомогою кореляційно-регресійного аналізу.

Практична цінність роботи. Практичне значення роботи полягає у використанні розробленої і обґрунтованої методики аналізу витрат на обслуговування виробництва та управління на підприємствах фарфоро-фаянсової промисловості. Ці пропозиції та рекомендації дадуть змогу визначити основні напрями вдосконалення аналізу витрат на обслуговування виробництва і управління, спрямовані на вдосконалення економічних ме-

тодів управління виробництвом в умовах ринкової економіки.

Апробація та реалізація результатів дослідження. Основні положення дисертації доповідались, обговорювались та були схвалені на науково-практичних конференціях "Інтенсифікація виробництва – джерело економічного зростання" /м.Ужгород, 1989 р./; "Організація бухгалтерського обліку, аналізу і контролю в умовах переходу до ринкової економіки" /м.Тернопіль, 1993 р./.

Пропозицій та рекомендацій автора щодо вдосконалення аналізу витрат на обслуговування виробництва та управління впроваджені і використовуються на Тернопільському фарфоровому заводі.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 5 робіт загальним обсягом 0,5 друк.арк.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури із 113 джерел та 4 додатків. Загальний обсяг дисертації 169 сторінок, включаючи 7 рисунків та 23 таблиць.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету і основні завдання, об'єкт дослідження, наукову новизну і практичне значення роботи.

У першому розділі "Теоретичні основи аналізу витрат на обслуговування виробництва та управління" розкрито економічний зміст витрат на обслуговування виробництва і управління, досліджено класифікацію і склад комплексних витрат. Подано характеристику напрямів формування витрат та наявності інформаційної бази для економічного аналізу. Досліджено і критично оцінено діючу систему показників аналізу витрат на об-

обслуговування виробництва і управління.

У другому розділі "Поточний аналіз витрат на обслуговування виробництва і управління, напрями його вдосконалення" розглянуто методика аналізу комплексних витрат. Визначено показники аналізу, джерела, фактори, що впливають на величину витрат на обслуговування виробництва та управління. Подано алгоритми розрахунків впливу фактора обсягу виробництва на величину витрат.

У третьому розділі "Аналіз і прогнозування витрат на обслуговування виробництва і управління методами кореляції" проведено комплексний факторний аналіз витрат за допомогою економіко-математичних методів із застосуванням ЕОМ. Виявлено резерви зменшення витрат на обслуговування виробництва та управління.

У висновку дисертації коротко сформульовано висновки і пропозиції щодо вдосконалення аналізу комплексних витрат.

2. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЇ

У дисертаційній роботі на основі проведеного дослідження поставлено і вирішено такі проблематичні питання.

2.1. Економічний зміст витрат на обслуговування виробництва та управління. Розкриття економічної суті витрат на обслуговування виробництва і управління дає змогу визначити роль і значення їх у підвищенні ефективності виробництва.

Нормальний хід виробничого процесу і здійснення його загального керівництва – результат дії функції обслуговування виробництва та функції управління. Відокремлення цих функцій зумовлено витратами на обслуговування виробництва і управлін-

ня, які акумулюють в собі витрати різного техніко-економічного і функціонального призначення.

Внаслідок проведеного критичного аналізу поглядів різних економістів щодо збереження комплексних статей ми дійшли висновку про необхідність використання комплексів для калькулювання з подальшим розбиттям їх за однорідними елементами витрат. У роботі доводиться, що незважаючи на різноманітність складу витрат на обслуговування виробництва і управління, вони мають ряд загальних рис, що зумовлює опільність методів дослідження.

2.2. Вдосконалення номенклатури витрат на обслуговування виробництва і управління. Раціональна побудова номенклатури витрат на обслуговування виробництва і управління сприяє оптимальності розрахунків собівартості продукції та підвищує дієвість економічного аналізу.

Вивчення літературних джерел і практики роботи підприємств з питань аналізу витрат на обслуговування виробництва і управління показало, що діюча номенклатура цих витрат, на наш погляд, недосконала, оскільки різні за цільовим призначенням засоби, різні носії витрат, що мають різну основу нормування і розподілу, обліковують на одній статті. Це насамперед стосується витрат на утримання та експлуатацію машин та обладнання.

Тут обліковують витрати на утримання та поточний ремонт обладнання, які залежать від тривалості роботи і одиниці ремонтної складності обладнання; витрати, пов'язані з внутрішньо-заводським переміщенням вантажів, що залежать від особливостей виготовлення виробів.

Доцільно групувати витрати відповідно до цільового призначення, тобто виділяти витрати, пов'язані тільки з використанням обладнання або інструментів або транспортних засобів.

Суть ознаки цільового призначення треба розглядати не в спільності технології обслуговування, а в спільності об'єкта обслуговування, носія витрат. Враховуючи це, в дисертації запропонована більш досконала структура кошторису витрат на утримання і експлуатацію машин та обладнання з урахуванням специфіки досліджуваної галузі промисловості.

З метою розукрупнення статей витрат на обслуговування виробництва і управління, що не менш важливо для вдосконалення номенклатури комплексних витрат, логічно виділити самостійну статтю "Витрати на управління".

З метою вдосконалення обліку та економічного аналізу витрат на обслуговування виробництва та управління в роботі визначено ознаки класифікації цих витрат і роль окремих груп у діяльності підприємства щодо певної ознаки.

2.3. Особливості формування витрат на обслуговування виробництва і управління в нових умовах господарювання. Формування витрат на обслуговування виробництва і управління - складний процес, на який впливають закономірності розвитку виробництва: спеціалізації і кооперування; розподілу праці; розвитку науково-технічного прогресу.

Під впливом природних умов, господарсько-економічних заходів проявляються специфічні закономірності формування витрат на обслуговування виробництва та управління підприємством.

На сучасному етапі в ряді галузей промисловості, вклю-

чаючи фарфоро-фаянсову промисловість, зростає потреба в збільшенні витрат, пов'язаних з утриманням та експлуатацією фондів природоохоронного призначення, з похованням екологічно небезпечних відходів, з очищенням стічних вод та інших видів поточних природозберігаючих витрат.

У роботі обгрунтовано значення використання нормативного методу формування витрат, який найбільш повно забезпечує управління підприємством обліково-економічною інформацією про відхилення фактичних витрат від діючих нормативів, сприяє зниженню собівартості продукції і підвищенню загального рівня економічної роботи підприємства. Подано схему нормативного методу обліку виробництва.

Обгрунтовано необхідність поточного бухгалтерського контролю за формуванням витрат на обслуговування виробництва і управління. При цьому доцільно окремі види витрат групувати з метою зменшення кількості статей витрат.

Особливу увагу приділено контролю за непродуктивними витратами в складі загальновиробничих та загальногосподарських витрат. Інформація про непродуктивні витрати використовується в управлінні для прийняття рішень і оцінки діяльності підрозділів і служб підприємства. Подано схему організації контролю за формуванням витрат на обслуговування виробництва і управління.

2.4. Вдосконалення загальних основ побудови аналізу комплексних витрат. Дослідження результатів аналізу витрат на обслуговування виробництва та управління на підприємствах фарфоро-фаянсової промисловості України показали низьку оперативність і дієвість аналізу. Мало уваги приділяється вивченню

структури витрат, динаміки змін їх, впливу на загальні результати роботи підприємств. Несистематично виявляються відхилення від плану, не приділяється належна увага виявленню причин і винуватців відхилень, не розраховуються кількісні значення факторів, що впливають на відхилення. Виявлення резервів скорочення витрат здійснюється епізодично.

Причини недоліків аналізу можна об'єднати в такі групи.

Перша група пов'язана з специфікою витрат на обслуговування виробництва та управління і зумовлена тим, що формування цих витрат є набагато складнішим, ніж інших статей витрат у зв'язку з комплексністю їх і значною мірою вірогідним характером виникнення їх, численних ланок управління і структурних підрозділів. Це все визначає складність і трудомісткість процесу виявлення факторів, що впливають на відхилення.

Друга група пов'язана з недоліками аналітичної роботи на підприємствах і потребує вирішення економічних, організаційних, методичних, інформаційних, кадрових та соціально-психологічних питань.

Позитивне вирішення та усунення зазначених вище недоліків аналізу витрат на обслуговування виробництва та управління з широким застосуванням економіко-математичних методів та використанням ЕОМ підвищить оперативність та дієвість економічного аналізу.

Вивчення економічної літератури з аналізу витрат на обслуговування виробництва та управління, а також практики аналізу цих витрат на підприємствах фарфоро-фаянсової промисловості дає змогу визначити об'єкти аналізу витрат на обслуговування виробництва та управління, джерела та методи аналізу,

узагальнення результатів аналізу. Організаційну модель аналізу витрат на обслуговування виробництва і управління подано на рис. 1.

2.5. Аналіз динаміки витрат на обслуговування виробництва і управління. Вивчення динаміки витрат на обслуговування виробництва і управління має велике значення для перевірки обґрунтованості запланованого зростання або скорочення окремих статей витрат, виявлення впливу на їх зміни заходів, спрямованих на посилення режиму економії, вдосконалення організації виробництва і управління ним.

Для аналізу динаміки витрат на обслуговування виробництва і управління на підприємствах фарфоро-фаянсової промисловості в процесі дослідження було використано такі показники:

обсяг продукції /робіт, послуг/ в діючих цінах підприємства за період, що підлягає аналізу;

витрати на обслуговування виробництва і управління за цей період;

витрати на 1 крб. продукції /робіт, послуг/ всього і за окремими витратами - з утримання та експлуатації машин та устаткування; загальновиробничі та загальногосподарські витрати;

питома вага витрат на обслуговування виробництва і управління в собівартості продукції.

Досліджено динаміку структури витрат на обслуговування виробництва і управління в собівартості продукції Тернопільського фарфорового заводу за 1990-1992 рр. з метою виявлення статей, що найбільше впливають на собівартість.

Зазначені вище показники аналізу динаміки витрат на об-

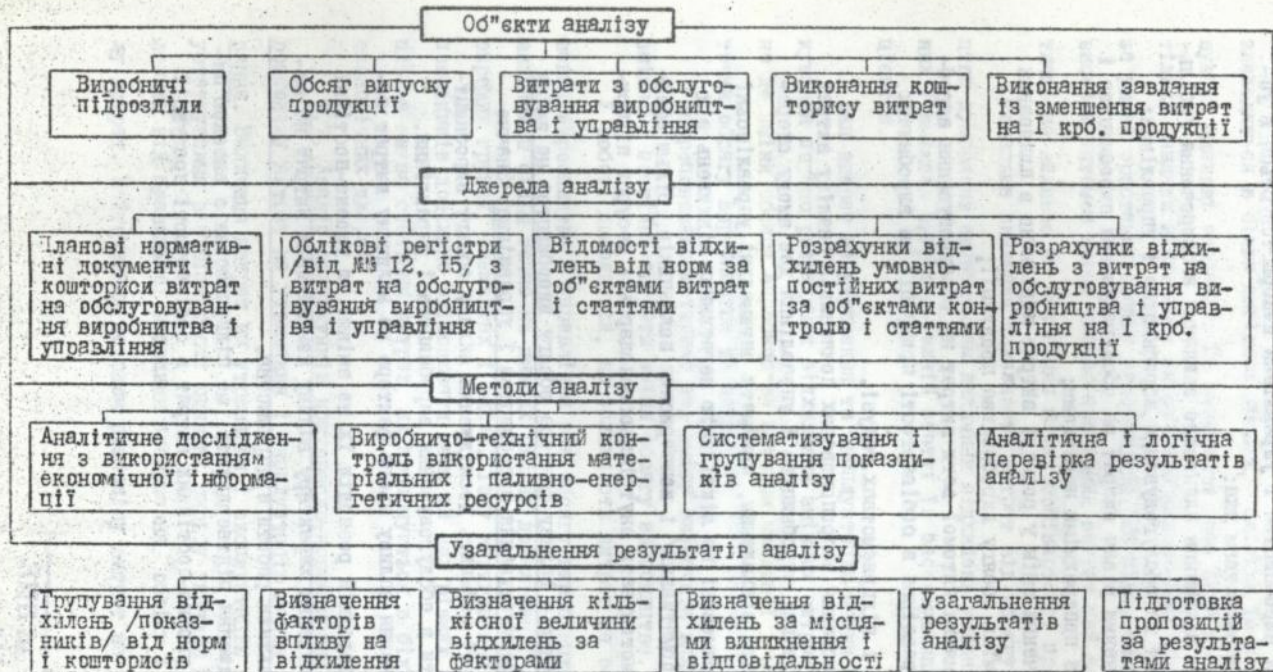

Рис.1: Організаційна модель аналізу витрат на обслуговування виробництва і управління

обслуговування виробництва і управління використовуються в управлінні підприємством для:

оцінки виконання планового завдання з скорочення /збільшення/ витрат на обслуговування виробництва і управління;

визначення рівня витрат на обслуговування виробництва і управління з попередніми періодами;

визначення змін у розмірі витрат порівняно з плановими внаслідок зміни обсягу виробництва продукції;

порівняння питомої ваги витрат на обслуговування виробництва і управління в собівартості продукції на виробничих об'єднаннях і підприємствах галузі.

Використання запропонованих показників аналізу витрат на обслуговування виробництва і управління дає змогу оперативно виявляти відхилення, приймати оптимальні управлінські рішення, спрямовані на ліквідацію негативних відхилень від планових /нормативних/ і кошторисних показників, більш ефективно використовувати внутрішньогосподарські ресурси підприємства.

2.6. Аналіз впливу фактора обсягу виробництва на зміни витрат на обслуговування виробництва і управління. Значне місце в роботі займають дослідження впливу обсягу виробництва на витрати з обслуговування виробництва і управління.

Визначення впливу цього фактора на величину витрат передбачає попередній розподіл їх на змінні та умовно-постійні з метою визначення характеру впливу комплексних витрат на загальні результати роботи підприємства.

Дослідження підтверджують, що підприємства з високою питомою вагою умовно-постійних витрат в собівартості продукції

знаходяться в більш вигідних умовах, скільки їм легше виконувати планові завдання. Це виконання може бути досягнуто тільки завдяки відносному скороченню умовно-постійних витрат за умови зростання обсягу виробництва. На підприємствах з невисокою питомою вагою умовно-постійних витрат цей фактор практично не впливає на виконання плану собівартості продукції.

Подальше вивчення залежності витрат від обсягу виробництва зумовлено визначенням величини відхилень умовно-постійних і змінних витрат у кожній статті із застосуванням коефіцієнтів.

Для витрат на утримання та експлуатацію машин та устаткування погано розрахунок відхилення змінних витрат відповідно до зміни обсягу виробництва методом найвищої і найнижчої точки обсягу виробництва та витрат.

Запропонована методика дає змогу визначити вплив на змінні і постійні витрати зміни обсягу виробництва.

У роботі доводиться, що залежність витрат на обслуговування виробництва і управління від обсягу виробництва можна визначити більш точно на нижчих рівнях деталізації витрат: окремих групах, елементах і видах. Тому коригування планових показників доцільно здійснювати саме на цих рівнях деталізації, а не за статтями витрат, як пропонується в більшості економічних джерел.

2.7. Аналіз розрахунків кошторисно-нормативних ставок і розподілу витрат на утримання і експлуатацію машин і устаткування. Величина витрат на утримання і експлуатацію машин та устаткування в собівартості одиниці вироби значною мірою залежить від правильної методики планування, обліку і розподілу витрат. Найточнішим методом розподілу витрат на утримання

і експлуатацію машин і устаткування є розрахунок з використанням нормативних ставок.

В економічній літературі з аналізу собівартості продукції і роботі економічних служб підприємств не приділяється належна увага методиці розрахунків кошторисно-нормативних ставок, що призводить до виявлення невикористаних відхилень внаслідок порушень у плануванні і розподілі витрат.

У роботі представлена методика розрахунку кошторисно-нормативних ставок витрат на утримання і експлуатацію машин і устаткування, а також зроблено аналіз розподілу витрат на виробі Тернопільського фарфорового заводу за 1992 р.

В роботі обґрунтовується, що незважаючи на підвищення трудомісткості роботи з розрахунку норм і нормативів витрат, збільшення обсягу облікової інформації, ускладнення процесу обліку, нормативний метод є і залишається найоптимальнішим методом обліку витрат. Дієвість цього методу значно підвищується в умовах функціонування АСУ.

2.8. Аналіз загальновиробничих та загальногосподарських витрат, напрямки удосконалення його. Аналіз загальновиробничих та загальногосподарських витрат потребує перевірки обґрунтованості і правильності розрахунків окремих витрат і складання кошторисів, правильності і порівнянності обліку загальновиробничих та загальногосподарських витрат з плановими /кошторисними/ за статтями витрат, визначення відхилень фактичних витрат від кошторисних, встановлення причин, що вплинули на відхилення.

Враховуючи галузеву специфіку, аналіз загальновиробничих витрат здійснювали не по цехах виробництва, а по так

зв'язних переділах: переробки сировини; формування і лиття; утильного випалу, глазурування та поливання; сортування, декорування та упаковки зі структурою цехів.

Об'єктами калькулювання була собівартість сукупності всіх напівфабрикатів, що пройшли повну обробку на переділах.

Значна увага в дослідженні приділяється виявленню непродуктивних витрат у виробничих підрозділах та заводоуправлінні в цілому. Фактичні дані по непродуктивних витратах, що відображають у кошторисі підприємства, свідчать про недоліки в організації управління.

За результатами виконання кошторисів загальновиробничих та загальногосподарських витрат на Тернопільському фарфоровому заводі визначено фактори впливу на відхилення від планових показників. Виявлено причини відхилень, що залежать і не залежать від роботи колективу.

Проведений нами аналіз загальновиробничих та загальногосподарських витрат дає змогу визначати резерви можливого зниження витрат.

Напрямами вдосконалення аналізу загальновиробничих та загальногосподарських витрат і підвищення його ефективності є здійснення оперативного аналізу цих витрат, скорочення невиправданих і непродуктивних витрат, поліпшення роботи апарату управління підприємства вдосконаленням його структури підрозділами, ліквідацією зайвих та дублюючих ланок.

2.9. Аналіз та виявлення резервів зниження витрат на обслуговування виробництва і управління методами кореляції. Традиційні методи економічного аналізу витрат на обслуговування виробництва і управління дають змогу визначити кількісну ве-

личину впливу окремих факторів.

Застосування кореляційно-регресивного аналізу цих витрат дало можливість визначити кількісну величину окремого впливу кожного фактора з урахуванням впливу всієї сукупності, що розглядається. Вирішення цього завдання досягнуто побудовою багатофакторної моделі витрат на обслуговування виробництва і управління.

У роботі досліджено основні тенденції зміни рівня витрат на Тернопільському фарфоровому заводі за останнє десятиріччя, виявлено певні закономірності по окремих структурних одиницях і в цілому по підприємству.

Практичну цінність мають багатофакторні моделі витрат на обслуговування виробництва і управління. З урахуванням всіх математичних критеріїв якості змісту моделей вибрано оптимальні для:

витрат на утримання та експлуатацію машин та устаткування - Y_1 :

$$Y_1 = -654,1 - 0,02 x_1 - 0,04 x_3 - 0,06 x_{11} - 0,04 x_{14} + 0,1 x_{15} - 0,08 x_{18};$$

загальновиробничих витрат - Y_2 :

$$Y_2 = -543,2 - 0,06 x_{19} - 0,1 x_{24} - 0,003 x_{28};$$

загальногосподарських витрат - :

$$= -971,1 - 0,01 x_{29} - 0,004 x_{31} - 0,006 x_{32} - 0,006 x_{35} - 0,012 x_{36}.$$

Для визначення факторів, у яких закладені більш значні резерви зниження рівня витрат, слід враховувати рівень коливання цього показника на підприємстві. Рівень коливання однорідних величин вимірюють за допомогою показників середньо-

квадратичного відхилення Sx_i та дисперсії Sx_i^2 для порівняння ступеня коливання за факторами, які мають різні одиниці вимірювання, а також застосовують коефіцієнти варіації Vx_i .

Для витрат на утримання і експлуатацію машин та обладнання рівень коливання становить 76,5 %, для загальновиробничих витрат – 66,1 %, для загальногосподарських – 64,1 %, що пояснюється системою факторів, які впливають на рівень цих витрат.

Проналізовано коефіцієнти варіації, еластичності, та β -коефіцієнти. Для визначення резервів можливого зниження рівня витрат розраховано середні значення факторів у ряді структурних одиниць, де цей рівень перевищує середній по підприємству, а також тих, де він нижчий.

Порівняння рівнів факторних показників з урахуванням величини коефіцієнтів регресії за групами цих структурних одиниць дало змогу виявити невикористані резерви. Відповідно рівень витрат можна знизити по витратах на утримання і експлуатацію машин і устаткування на 20,7 %, по загальновиробничих витратах на 32,2 % і по загальногосподарських – на 40,5 %.

В економічній літературі розроблено ряд методик розрахунку впливу факторів на рівень витрат. Однак вони потребують вдосконалення, оскільки при аналізі дають різні результати.

Ми виходили з того, що під час дослідження важливо знайти найефективнішу підмножину регресорів, які описують зміну рівня витрат і їх вплив на собівартість промислової продукції.

3. Основні положення дисертації опубліковано в таких роботах.

1. Оцінка ефективності витрат на управління виробництвом // Сучасний стан та проблеми розвитку економічної науки в Україні: Збірник наукових праць. - МІ "Інфотер". Тернопіль, 1992. - 0,2 д.а. /в співавторстві, особисто автора 0,1 д.а./.

2. Переваги обліку та аналізу витрат на обслуговування і управління по місцях їх виникнення та центрах відповідальності в умовах переходу підприємств до ринкових відносин // Сучасний стан та проблеми розвитку економічної науки в Україні: Збірник наукових праць. - МІ "Інфотер". Тернопіль, 1992. - 0,12 д.а.

3. Удосконалення аналізу стану виробничих запасів // Інтенсифікація виробництва - джерело економічного зростання: Збірник тезів науково-практичної конференції. - Ужгород, 1989. - 0,2 д.а. /в співавторстві, особисто автора 0,1 д.а./.

4. Класифікація витрат по обслуговуванню виробництва та управління і шляхи її удосконалення // Організація бухгалтерського обліку, аналізу і контролю в умовах переходу до ринкової економіки: Тези доповідей науково-практичної конференції. - Тернопіль, 1993. - 0,12 д.а.

5. Переваги нормативного обліку витрат на обслуговування виробництва та управління // Організація бухгалтерського обліку, аналізу і контролю в умовах переходу до ринкової економіки: Тези доповідей науково-практичної конференції. - Тернопіль, 1993. - 0,12 д.а. /в співавторстві, особисто автора 0,06 д.а./.

5/1/2/1/1

Підп. до друку 110290 . Формат 60×84¹/₁₆.
Папір друк. № 3 . Спосіб друку офсетний. Умови. друк. арк. 132 .
Умови. фарбо-відб. 150 . Обл.-вид. арк. 10 .
Тираж 100 . Зам. № 7-655

Фірма «ВІПОЛ»
252151, Київ, вул. Волинська, 60.

110290

AB 29.299

AB 29.299